

Bókay Márton – Gerlaki Bence

Egy másik járható út a forrásbevonásban: a vállalati kötvény

Amennyiben egy vállalat a tevékenységéhez külső forrást kíván bevonni, a leginkább megfelelő finanszírozási forma kiválasztásához szükséges az alternatív lehetőségek széleskörű feltárása. A bankhitelnek valós alternatívát jelentő, likvid és fejlett kötvénypiac hozzájárulhat a vállalatok forrásainak több pillérre helyezéséhez és ezáltal a kedvezőbb költségű forrásellátottságához. Bár országonként jelentős eltérést mutat, de az angolszász, valamint az Európai Unió fejlett és egyes feltörekvő országaiban egyaránt elterjedt a kötvényen keresztüli forrásbevonás a vállalati szektorban¹.

A kötvénypiac finanszírozásban betöltött arányát számos tényező befolyásolja, ezek közül kiemelhető a gazdasági és a tőkepiaci fejlettség, szabályozói és intézményi környezet, vagy akár a vállalatok pénzügyi kultúrája. A vállalati kötvények széles spektruma megtalálható a kötvénypiacokon, az egyszerű struktúrájú kötvényektől (plain vanilla) egészen a bonyolultabb, opciókat tartalmazó kötvényekig. A kibocsátásra kerülő kötvényeknél a kibocsátó vállalat a cég jövőbeli tervei és működési cash flow-ja szempontjából leginkább megfelelő mennyiséget, futamidőt, devizanemet, kamatozást, tőketörlesztést alakíthat ki, illeszkedve a befektetői kör elvárásaihoz. Ebből a rugalmasságából fakadóan terjedt el a fejlett intézményi struktúrával rendelkező országokban a vállalati kötvény, és tekinthetjük az egyik leghatékonyabb forrásallokációt biztosító instrumentumnak a pénz- és tőkepiacon. A hazai piacon a tipikus hosszabb futamidejű bankhitellel szemben egy sztenderd kötvény jellemzően fedezetlen és konkrét hitelcél sincs definiálva, vagyis a kötvény a vállalatok számára nagyobb szabadságot biztosít a bevont források hatékony felhasználásában. Ezen felül, a fizetési kötelezettségeken túli egyéb kötelezettségvállalás (például pénzügyi kovenánsok) mértéke is jellemzően alacsonyabb a kötvényen keresztüli forrásbevonásnál, mint a hitelfelvételnél. Szintén a rugalmasság irányába hat, hogy egy klasszikus kötvény esetében a kibocsátó vállalat számára a futamidő alatt bármikor lehetőség nyílik a kötvények visszavásárlására, illeszkedve a vállalat finanszírozási költségeinek és jövőbeli cash-flow-inak leghatékonyabb alakításához.

A magyar vállalati szektor kötvénykibocsátási tapasztalata jelenleg csekély, alig pár vállalat élt ezzel a finanszírozási lehetőséggel az elmúlt évtizedben. Habár a kötvénykibocsátás egy komplex, több szereplőt igénylő, több lépésből álló folyamat (1. ábra), a hazai gazdasági szereplők jelentős része elegendő szakmai tudással és megfelelő vállalati profillal rendelkezik ahhoz, hogy a hitelfelvétel mellett a vállalati kötvény is egy reális forrásbevonási alternatíva legyen. Ezt a folyamatot érdemben segíti a Magyar Nemzeti Bank Növekedési Kötvényprogramja is, aminek keretében a jegybank is megjelenhet a befektetői oldalon, ezáltal növelve egy sikeres aukció lehetőségét.

---

¹ Jelen cikkben a reálgazdasági szempontjából meghatározóbb nem pénzügyi vállalati szektor kötvényei kerülnek elemzésre.

1.) A kötvénykibocsátás folyamata

Amennyiben egy vállalat a kötvényen keresztüli forrásbevonás mellett dönt, először a kibocsátási folyamatban szerepet játszó külső szakmai erőforrások feltérképezését szükséges elvégezni. A legfontosabb és egyben a sikeres kibocsátáshoz - törvényi előírások alapján - elengedhetetlen külső szereplő a befektetési szolgáltató, aki a teljes folyamat során érdemi segítséget nyújt a vállalatnak. Befektetési szolgáltatási tevékenységet Magyarországon befektetési vállalkozások és hitelintézetek nyújthatnak, akik a rendszeres gazdasági tevékenység mellett (befektetési- tranzakciós tanácsadás, jegyzési garanciavállalás stb.), a kiegészítő szolgáltatásokat is (befektetési elemzés, saját-számlás deviza kereskedés stb.) biztosítanak. A befektetési szolgáltató mellett a jogi tanácsadó is szükséges lehet a jogi átvilágítási folyamatban, valamint a kötvény információs összeállításának vagy tájékoztatójának elkészítésében. A jogi tanácsadó megbízása történhet mind a potenciális kibocsátó, mind a befektetési szolgáltató oldaláról, ugyanakkor legtöbb esetben a befektetési szolgáltatók már szerződésben állnak külső jogi tanácsadó cégekkel, így a vállalat válláról a jogi tanácsadók kiválasztásának terhét is leveszik, ezáltal szinte teljeskörű szolgáltatást nyújtanak a kötvénykibocsátáshoz. Alapvetően az előkészítési szakasz, amely a kötvénykibocsátás melletti döntésből, a kibocsátandó kötvény kezdetleges paramétereinek kialakításáról, valamint a megfelelő külső szereplők kiválasztásából áll, csupán pár hetet vesz igénybe egy felkészült vállalat számára. Természetesen ez függhet a vállalat pénzügyi helyzetétől, struktúrájától, jogi hátterének összetettségétől, valamint például az NKP esetében szükséges kb. 2 hónapot igénybe vevő hitelminősítési folyamatától.

A felkészülési szakaszba lépve a vállalatnak a tanácsadók segítségével el kell döntenie, hogy zárt vagy nyilvános kibocsátás formájában szeretné megvalósítani a forrásbevonást, hiszen ez a kibocsátáshoz szükséges dokumentációkat (*információs összeállítás, tájékoztató* stb.), valamint a befektetői kör kialakításának módját is nagyban meghatározza. A felkészülési szakasz végére a vállalat – a befektetői elvárásokhoz illeszkedve – a végleges kötvénystruktúrát is meg tudja határozni, amiben a kibocsátandó értékpapír összege, futamideje, devizaneme, tőketörlesztése és egyéb lényeges tulajdonsága is kialakul. Fontos, hogy a vállalat a befektetői egyeztetéseket (roadshow) követően már a potenciális befektetők elvárt hozamáról is tiszta képpel rendelkezzen, ami sok esetben a kötvény kuponfizetés meghatározásának is az alapja. A kuponfizetés a vállalat jövőbeni kamatfizetési terheit határozza meg, így a vállalat működési cash flow-ja szempontjából kiemelt jelentőségű. A felkészülési szakasz egy jól működő vállalat esetében hozzávetőlegesen 1 hónapot vesz igénybe, ugyanakkor ez érdemben eltérhet egy külföldi intézményi befektetőket is megcélzó nyilvános kibocsátásnál.

A kibocsátandó értékpapír paramétereinek véglegesítésével a szükséges dokumentációkat is véglegesíteni tudja a kibocsátó, amit a forgalomba hozatal módjától függően vagy a meghívott befektetők részére kell eljuttatni, vagy nyilvánosan elérhetővé kell tenni. Emellett a kibocsátás módja szintén meghatározza a kibocsátó vállalat aukció után történő kötelezettségeit.

1. ábra: A vállalatikötvény-kibocsátás főbb lépései

2.) A befektetői kör kialakítása

A kötvénykibocsátás sikerességében és a bevont forrás elérésében kulcsfontosságú tényező a megfelelő befektetői kör kialakítása. A fejlett országokban bevett szokás a részvény- vagy kötvénykibocsátáson gondolkozó vállalatok körében az úgynevezett „non-deal roadshow”, amikor a potenciális befektetői réteg számára attraktívvá teszik a befektetést. Ennek keretében a vállalat iparágának és pénzügyi helyzetének bemutatása mellett szerepet kaphat a bevont forrás felhasználásának és megtérülésének bemutatása, ami alapvetően a vállalat kamatfizetési kötelezettségeinek biztosítására szolgál. A szélesebb befektetői bázis előnye, hogy egyrészt több mozgásteret biztosít a vállalat számára a kötvénystruktúra kialakításában, másrészt a forrásszerzés költségének csökkentése irányába is hat. A vállalat potenciális befektetőkkel szembeni alkupozícióját is erősíti a szélesebb befektetői kör. Ugyanakkor, ha a kibocsátó számára elegendő, hogy a meglévő finanszírozóiból, partner bankjaiból alakít ki egy viszonylag szűkebb befektetői kört, akkor is sikeres lehet egy kibocsátás. Ezen felül a befektetési szolgáltató garanciát vállalhat jegyzési garanciavállalás útján arra, hogy a sikeres kibocsátáshoz szükséges mennyiséget az aukción biztosítja a vállalat számára, amennyiben nem érkezik megfelelő mértékű ajánlat a többi szereplőtől.

3.) Kibocsátáshoz szükséges dokumentumok, információk

A kibocsátásokat két csoportba sorolhatjuk a nyilvános vagy zártkörű forgalomba hozatal szerint, amelyek jelentős eltéréseket mutatnak mind az adminisztrációs terhek (pl. közzététel), mind pedig a költségek tekintetében. A szükséges dokumentumok elkészítésében jelentős támogatást biztosíthatnak a befektetési szolgáltatók és a külső tanácsadók.

Magyarországon – ahogyan az EU összes tagállamában – 2019. július 21-től alkalmazandó az Európai Bizottság Prospektus rendelete, mely szabályozza az értékpapírokra vonatkozó ajánlattételkor szükséges tájékoztatási kötelezettségeket. Amennyiben a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény és a Prospektus rendelet az értékpapír tájékoztatóval kapcsolatosan eltérő rendelkezést tartalmaznak, akkor minden esetben a Prospektus rendelet rendelkezései az irányadók.

3.1. Nyilvános kibocsátás esetén szükséges tájékoztató és hirdetmény összeállítása

A felügyeleti feladatkörében eljáró MNB (Felügyelet) által jóváhagyott tájékoztató a nyilvános forgalomba hozatal alapvető dokumentuma. A tájékoztató dokumentumot egyetlen dokumentumként (összevont tájékoztató) és különálló dokumentumként is elkészítheti a vállalat, aminek a részei: a kibocsátóra vonatkozó információkat tartalmazó regisztrációs okmány, a nyilvánosság számára felajánlott vagy szabályozott piacon bevezetni kívánt értékpapírokra vonatkozó információkat tartalmazó értékpapírjegyzék és egy – a befektetőknek szükséges információkat koncentráltan tartalmazó – összefoglaló. A tájékoztató mellett alapvető dokumentum a hirdetmény, mely tartalmazza a tájékoztató rendelkezésre bocsátásának körülményeit, valamint információt szolgáltat arról, hogy azt hol szerezheti be a nyilvánosság. A hirdetményt legkésőbb a tájékoztató közzétételét követő munkanapon kell megjelentetni.

Bizonyos esetekben – döntően amikor a kibocsátó egymást követően, hasonló értékpapírokat akar forgalomba hozni – a hatályos tőkepiaci törvény lehetővé teszi, hogy a klasszikus tájékoztató helyett úgynevezett alaptájékoztatót készítsen. Az alaptájékoztató nem egy konkrét kibocsátásra, hanem a kibocsátási eljárás egészére vonatkozó összes információt összefoglalóan, egy dokumentumban tartalmazza. Az alaptájékoztató alkalmazásáról a kibocsátó dönt, készítése nem kötelező a jogszabályok alapján. Az alaptájékoztató nem az adott kibocsátás aktuális feltételeit tartalmazza, így szükséges minden egyes konkrét kibocsátáshoz egy végleges feltételeket (különösen: a forgalomba hozatal össznévértékét, az értékpapír futamidejét, lejáratát, kamatát vagy egyéb járulékait, a forgalomba hozatal módját és helyét) tartalmazó dokumentáció elkészítése.

3.2. Zártkörű kibocsátás esetén szükséges dokumentumok

A nyilvános kibocsátás alternatívája a zártkörű kötvénykibocsátás, amely egyszerűbb, gyorsabb és költséghatékonyabb folyamat. Ebben az esetben a potenciális befektetők köre a kibocsátó által előre meghatározásra kerül. Zárt körben történő kibocsátáshoz a tájékoztatónál lényegesen egyszerűbb tartalmú információs összeállítást kell készíteni, ami döntően a pénzügyi, valamint a kibocsátási és a tranzakciós struktúrára vonatkozó adatokat tartalmazza. Ezt 7 nappal az aukció előtt meg kell küldeni az aukcióra meghívott, potenciális befektetők részére.

4.) Az aukció

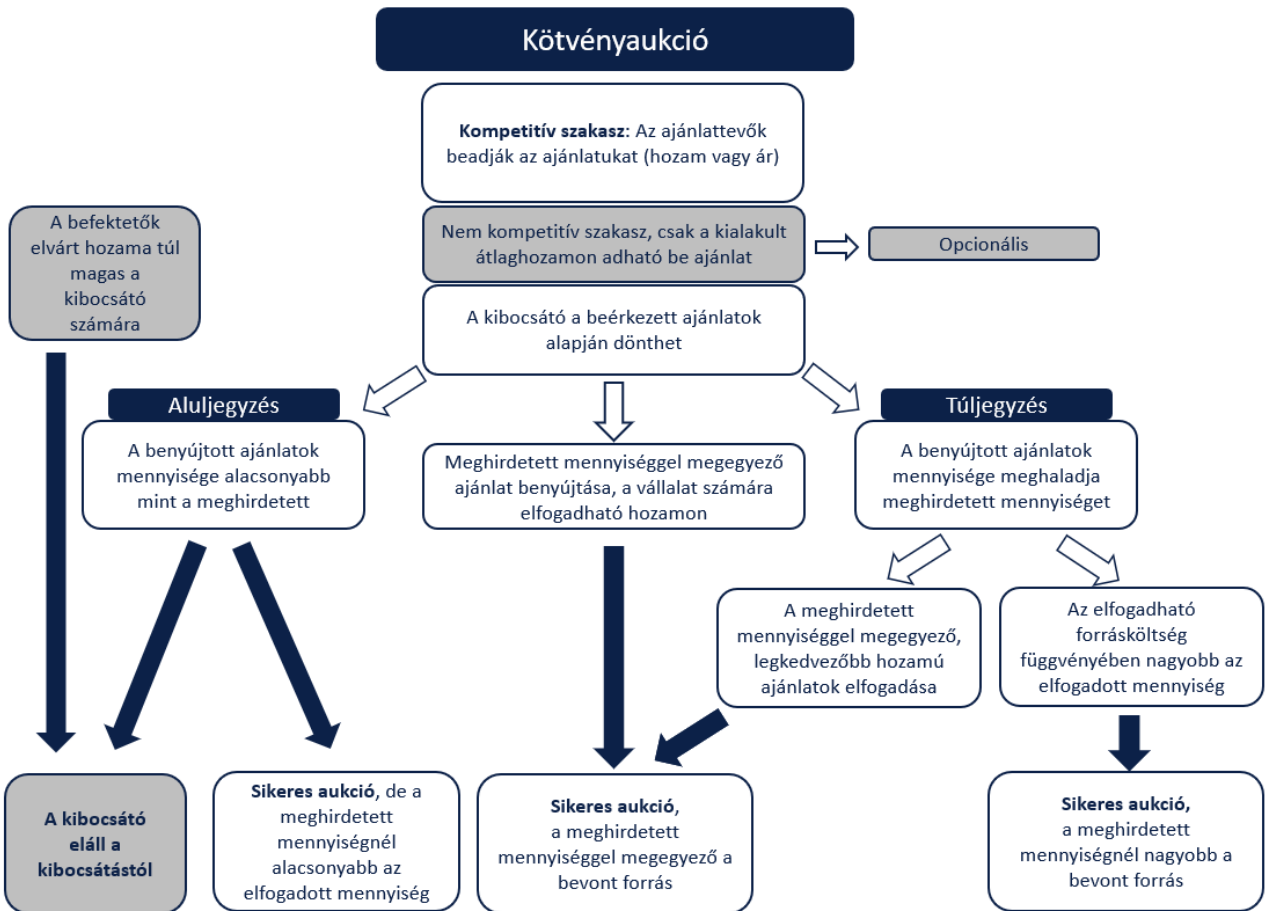
Az említett dokumentumokban elengedhetetlen pontosan feltüntetni az aukció időpontját és helyszínét. Magyarországon az aukciók lebonyolításának jellemző helyszíne a Budapesti Értéktőzsde (BÉT), ahol a kötvénykibocsátó vállalatnak vagy annak befektetési szolgáltatójának szükséges időpontot foglalni az aukció lebonyolításához. Az időpont befoglalás, valamint az aukció közötti

időszakban lehetőség nyílik a kibocsátó vállalat számára az egész kibocsátási folyamatot szimuláló próbaaukción lebonyolítására. A tőzsdén az MMTS1 kereskedési rendszert használják a kötvénykibocsátásoknál, amelyhez a tőzsdetagok kapcsolódhatnak az aukción való részvétel céljából.

Az aukció időtartama általában egy óra (kompetitív szakasz), ameddig a kibocsátó vállalat képviselője a BÉT-en figyelemmel követheti a beérkező vételi ajánlatokat, amik hozam vagy ár formájában kerülnek benyújtásra (2. ábra). A benyújtott ajánlatok a leggyakrabban használt nem nyilvános ajánlati könyves aukciók során a többi ajánlattevő számára nem láthatók. Az aukció ajánlattételi szakaszát követően a kibocsátó vállalatnak, szükség esetén a befektetési szolgáltatóval közösen lehetősége van a beadott ajánlatokat áttekinteni és meghatározni az elfogadható legmagasabb hozamot, vagyis az aukción létrejövő ügyletek árainak a kötésekben szereplő mennyiséggel súlyozott számtani átlagát. Ezen felül a vállalat számára lehetőség nyílik arra, hogy a benyújtott ajánlatok függvényében döntsön a számára ideális hozam-mennyiség kombinációról. Előfordulhat olyan eset, hogy a meghirdetett mennyiséget érdemben meghaladja a benyújtott ajánlatok mértéke, így a vállalat az elfogadható maximális hozam függvényében több forrást vonhat be. Ezzel szemben az is elképzelhető, hogy a befektetők hozamajánlatai a vállalat elfogadható finanszírozási költségét érdemben meghaladják, így a vállalat az alacsonyabb elfogadott mennyiség, vagy akár a teljes aukció elutasítása mellett dönt. A kibocsátó vállalat képviselője az ellenajánlat (eladási) benyújtásával véglegesíti az aukciót.

Az ügyletek elszámolása jellemzően az aukciót követő második munkanapon történik, azaz legkésőbb ekkorra átutalásra kerül a kibocsátás során bevont forrás értéke a vállalat számlájára.

2. ábra: Kötvényaukción folyamatának sematikus ábrája

5.) Tőzsdei bevezetés az NKP keretében kibocsátott kötvények esetében

A kibocsátást követően a kötvény tulajdonosoknak lehetőségük van a papírokkal kereskedni, ez az úgynevezett másodpiaca a papíroknak. Ez a kereskedés történhet OTC piacon (tőzsdén kívüli platformokon) vagy akár a tőzsde különböző platformjain is. A nemzetközi tapasztalatok alapján azt láthatjuk, hogy mindegyik helyszínt használják a kötvénybefektetők. A jegybank Növekedési Kötvényprogramja keretében az MNB által megvásárolt kötvények esetében a kibocsátónak kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy az értékpapírt valamely, a BÉT által üzemeltetett kereskedési helyszínre a kibocsátást követően legkésőbb 180 napon belül bevezeti. A zárt körben kibocsátott, majd később MTF platformra (BÉT által üzemeltetett XBOND) regisztrált értékpapírok esetében a kibocsátási összértéktől függetlenül nem szükséges a Felügyelet által előzetesen jóváhagyott tájékoztató és hirdetemény közzététele, elegendő egy egyszerűbb Információs Dokumentum összeállítása. Annak köszönhetően, hogy ha a vállalat az XBOND-ra vezeti be a kötvényét és nem a hagyományos szabályozott piacra, akkor az adminisztrációs terhek alacsonyabbak - például mentesülnek az IFRS módszertanra való átállás alól, valamint enyhébb beszámolási kötelezettségek szükségesek -, de ugyanúgy meg tud felelni az NKP terméktájékoztató feltételeinek.

6.) Növekedési Kötvényprogram hatása a vállalatkötvény-piacra

A Magyar Nemzeti Bank 2019 júliusában indította el vállalatkötvény-vásárlási programját, aminek keretében összesen 300 milliárd forint összegben vásárol hazai székhelyű, nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott kötvényeket. Az MNB a kötvénypiac likviditásának növelésével kívánja elérni, hogy a hazai vállalati szektor a bankhitelek mellett más finanszírozási formákra is támaszkodjon. Egy likvid kötvénypiac hozzájárul a monetáris transzmisszió hatékonyságának javulásához, valamint a vállalatok forrásellátottságát biztosító piacok közötti egészséges verseny a jegybanki kamatdöntések hatékonyabb érvényesülését biztosíthatja. Emellett egy megfelelően likvid és fejlett kötvénypiac a pénzügyi stabilitást növelheti és egy esetleges gazdasági válság hatásait is tompíthatja.

2019 október végéig közel 145 vállalat regisztrált a jegybank honlapján keresztül a Növekedési Kötvényprogramba, ezek közül több mint 35 esetében már elindult a hitelminősítési folyamat, amelyből 22 vállalat kötvénye már meg is szerezte a programban való részvételhez szükséges legalább B+ minősítést. A publikusan elérhető hitelminősítési eredmények a vállalatok megítélését pozitívan érintheti, valamint a vállalatok széleskörű ismertségéhez is hozzájárulhat. A tőkepiacra való kilépés egyik fontos eleme a nemzetközi hitelminősítők által adott rating, ami lehetőséget ad a vállalati szektor egyes szereplőinek az összehasonlítására.

2019 szeptemberében megtörtént az első jegybanki vállalatkötvény-vásárlás is az NKP keretében, október végéig összesen 6 kibocsátást láthattunk a kötvénypiacon. A várakozásaink alapján az elkövetkező hónapokban is számos vállalat fog a kötvénypiaci forrásbevonás mellett dönteni. Ennek köszönhetően a magyar nem pénzügyi vállalatok jelenlegi kötvényállománya dinamikusan emelkedhet a jövőben, 2020 elejéig összességében akár 25 kibocsátást is láthatunk.

„Szerkesztett formában megjelent a Portfólió.hu oldalon 2019. november 5-én.”